

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Saksb.: Lars Sæter
e-post: fmnolsa@fylkesmannen.no
Tlf: 75 53 15 51
Vår ref: 2013/3018
Deres ref: 200900314
Vår dato: 27.06.2013
Deres dato: 18.04.2013
Arkivkode: 561

Søknad om konsesjon for bygging av Nylandselva kraftverk i Leirfjord kommune - høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Nordland

Fylkesmannen i Nordland viser til brev av 18.04.2013 fra NVE vedlagt søknad fra Fjellkraft AS om tillatelse til å bygge Nylandselva kraftverk i Leirfjord kommune. Karttjenester AS har utarbeidet miljørapporten der konsekvenser av en eventuell utbygging for relevante miljøtema er vurdert. Vi viser også til vår høringsuttalelse av 07.06.2011 til søknad om konsesjon for bygging av Dagsvikelva kraftverk.

Vi beklager at vi er seint ute med vår høringsuttalelse og viser her til kontakt med saksbehandler Asgeir Vagnhildhaug i NVE som har gitt utsatt høringsfrist til 27.06.2013.

Kort beskrivelse av prosjektet og aktuelle inngrep

Utbyggingen skal utnytte fallet i Nylandselva mellom inntaket på kote 360 og kraftstasjonen på kote 160, dvs en fallhøyde på 200 m.

Nylandselva kraftverk vil få en installert effekt på ca. 2,26 MW og en slukeevne på maks. 1400 l/s og min. på 70 l/s. Totalt vil kraftverket gi en årsproduksjon på ca. 87 GWh. Utbyggingsprisen er beregnet til 3,70 kr/kWh.

Elvestrekningen mellom inntak og utløp er 2430 m. Inntaksdammen som bygges i betong, vil bli 1-2 m høy og ca. 20 m lang. Dammen vil heve vannflaten med ca. 1,5 m fra dagens nivå på kote 360. Neddemt areal er anslått til å bli ca. 50 m².

Fra inntaket er vannet planlagt ført ca. 300 meter i profilboret fjelltunnel og deretter ca. 900 meter i nedgravd rør ned til kraftstasjonen. Planlagt rørdiameter er 0,75 m, mens bredden på rørgata vil bli ca. 2 m. I anleggsfasen vil ca. 20 meters bredde bli berørt av anleggsmaskinene. På grunn av mye fjell i dagen vil det trolig være behov for sprengning i deler av traseen mellom tunnelen og kraftstasjonen for å få røret nedgravd. Rørtraseen er planlagt på nordsida av elva ned til kraftstasjonen på kote 160. Arealbehovet for kraftstasjonen, inklusive parkeringsplass/snuplass, vil bli ca. 200 m². Kraftstasjonen er ikke planlagt med omløpsventil.

Det er planlagt å bygge en ca. 1,5 km lang og 4 m bred permanent veg fra eksisterende skogsveg i området sørvest for Almåsen og inn til kraftstasjonen. I anleggsperioden vil rørgatetraseen fungere som midlertidig veg mellom kraftstasjonen og inntaket.

Nettilknytningen fra kraftstasjonen er planlagt med jordkabel (22 kv) som legges i grøft over en lengde på totalt ca. 3 km; først langs adkomstvegen til kraftstasjonen og deretter langs eksisterende veg til 22 kv linje ved Leirosen trafostasjon.

Fra inntaksdammen er det planlagt slipp av en minstevannføring på 60 l/s (hele året) som tilsvarer alminnelig lavvannføring. Minstevannføringen og restfeltet mellom inntaket og utløpet av kraftstasjonen vil i noen grad redusere den negative effekten av stans/utfall av kraftstasjonen på vannføringen nedstrøms kraftverksutløpet.

Det antas ikke å være behov for massetak eller deponering av overskuddsmasser som en følge av utbyggingen.

Viktige miljøverdier i denne utbyggingssaken

I vår høringsuttalelse fokuserer vi på de miljøverdier som ut fra eksisterende kunnskap, vil kunne bli mest negativt påvirket av den omsøkte utbyggingen: Inngrepsfrie naturområder (INON), landskap og friluftsliv og biologisk mangfold i form av fisk, bunndyr og fossefall.

Inngrepsfrie naturområder (INON)

Tekniske inngrep har redusert arealet og antallet villmarksprega områder (>5 km fra tyngre tekniske inngrep) i Norge de siste 100 år. I perioden 1988 - 2003 mistet Nordland 701 km² villmarksprega områder, mer enn noe annet fylke i Norge. I samme periode mistet Nordland totalt 978 km² inngrepsfrie naturområder (>1 km fra tyngre tekniske inngrep), også dette mer enn noe annet fylke i Norge. Av denne reduksjonen sto vannkraftutbygging for henholdsvis 81 % og 45 %.

Selv om det er et uttrykt ønske fra regjeringen om å utnytte potensialet for små-, mini- og mikrokraftverk, må slike utbygginger avveies mot andre viktige hensyn. Ved vurdering av utbygging av mindre kraftverk er det viktig å være klar over at Norge pr. i dag kun har i underkant av 12 % igjen av villmarkspregede områder. Det har i mange år vært et miljøpolitisk mål å sikre store, sammenhengende naturområder uten tekniske inngrep. Dette går blant annet fram av St.meld. nr. 29 (1996-97) *Regional planlegging og miljøpolitikk*, St. meld. Nr. 58 (1996-97) *Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling*, St. meld. nr. 37 (2000-2001) *Om vasskrafta og kraftbalansen*, og i Sem-erklæringa. I Stortingets behandling av Stortingsmelding nr. 37 (2000-2001) ble det fra komiteen blant annet uttalt følgende:

Komiteens flertall mener potensialet i framtidige utbygginger kombinert med den økte verdien av å sikre de gjenværende naturområdene gjør at epoken med store vannkraftutbygginger er over. Flertallet mener hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørt.

I St.prp. nr. 1 (2004-2005) fra Miljøverndepartementet er ivaretagelse av gjenværende naturområder med urørt preg (INON) ført opp som eget arbeidsmål. Dagens regjering viderefører også dette i plattformen de har lagt gjennom Soria Moria forhandlingene. De sier blant annet i sin erklæring: *"Hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørte."*

Utbygging av Nylandselva kraftverk vil føre til et tap av INON i kategori 2 på 4,24 km², 6,06 km² i kategori 1 og 0,44 km² i villmarksprega områder.

I vår vurdering av omsøkte vannkraftprosjekter legger vi stor vekt på hensynet til gjenværende inngrepsfri natur og spesielt de villmarksprega områdene.

Landskap og friluftsliv

De negative effektene på landskapsbildet er tilknyttet redusert vannføring, inntaksdam, rørgate, kraftstasjonsområde samt bygging av ny veg. Friluftslivskvalitetene henger nøye sammen med miljøtema som landskap, fisk og vilt. Negative konsekvenser for disse verdiene påvirker også friluftslivet.

Fisk, bunndyr og fossefall

Det er ikke gjennomført ferskvannsbiologiske undersøkelser i den aktuelle delen av Nylandselva. Det kan derfor ikke utelukkes at det kan finnes rødlistede arter av ferskvannsorganismer (bunndyr) som vil kunne bli negativt påvirket av en eventuell utbygging. Ut fra vannhastigheten og det grove bunnsubstrat som i stor grad består av stein og bart fjell, vil sannsynligvis tettheten og antallet bunndyr være lavere enn ved finere substrat. Bunndyrproduksjonen på den berørte elvestrekningen mellom inntaket for kraftverket og Tjærstadvatnet vil like fullt være av verdi for fisk og fugl som fossefall. En eventuell utbygging vil kunne gi reduksjon i både mengde og antall arter av bunndyr. Slike endringer vil dermed kunne påvirke fossefallens og fiskens næringsforhold. Det er også viktig å være klar over at det innenfor vanlige insektgrupper som steinfluer, vårfluer, døgnfluer og fjærmygg er oppført arter i den nasjonale rødlista over truede arter i Norge.

I miljørapporten legges det til grunn at Tjærstadvatnet har en bestand av ørret som skal være satt ut. Etter at den nye laks- og innlandsfiskeloven kom i 1991 har det vært krav om at det må innhentes tillatelse fra fylkesmannen (fylkeskommunen fra 2010) ved all utsetting av innlandsfisk. Vi har ikke kjennskap til utsettinger av fisk i Tjærstadvatnet og antar at de eventuelt er gjennomført før 1991. Dersom det ikke er satt ut fisk de siste 20 år vurderer vi ørretbestanden som stedegen og selvrekutterende. Vi antar at innløpselva er viktigste og kanskje eneste gytestrekning for ørretbestanden. Av hensyn til gyte- og oppvekstforholdene for ørreten i Tjærstadvatnet, eventuelle rødlistede bunndyrarter og fossefall mener vi det ved en eventuell utbygging bør vurderes å pålegge omløpsventil og flytte kraftverksutløpet ca. 100-200 m lenger opp i elva enn det som er skissert i planene.

Konklusjon

Fylkesmannen i Nordland stiller seg kritisk til en utbygging av Nylandselva kraftverk. Hovedgrunnen er de negative virkningene utbyggingen vil få på inngrepsfrie naturområder (INON). I dette tilfelle er det dessuten viktig å se en eventuell utbygging av Nylandselva kraftverk i sammenheng med flere andre vannkraftprosjekt (Øvre Forsland, Dagsvikelva, Søttarelva, Ursdalselva m.fl.) som er konsesjonsgitt, omsøkt eller under planlegging i randsonen til det relativt store sammenhengende inngrepsfrie naturområde vi fortsatt har i Tovenfjellområdet/Villtoven. Sumvirkningene vil kunne bli betydelige.

I forhold til sumvirkninger vil vi vise til Naturmangfoldloven, § 10: *"En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for"*.

Traseen for ny 1,5 km lang adkomstveg inn til kraftstasjonen er ikke befart. Vi anbefaler, i likhet med Karttjenester AS, at det foretas en befaring / utsjekk av traseen før en eventuell konsesjon blir gitt. Dette for å kontrollere at rapportens forutsetning om at det ikke er spesielle naturverdier langs traseen er riktig. Om nødvendig bør det da foretas justeringer av traseen.

Dersom det blir gitt tillatelse til den omsøkte utbyggingen, foreslår vi følgende avbøtende tiltak. Flere av disse tiltakene er også foreslått av både tiltakshaver og Karttjenester AS:

Minstevannføring

Av hensyn til fisk og andre vannlevende organismer (bunndyr), fossefall, fuktighetskrevede plantearter og landskapsopplevelse/friluftsliv må det settes vilkår om slipp av tilstrekkelig minstevannføring.

Plassering av kraftstasjon

For å redusere negative effekter på gyte- og oppvekstmulighetene for ørretbestanden i Tjærstadvatnet bør det vurderes å flytte utløpet fra kraftverket ca. 100-200 m lenger opp i elva enn det som er skissert i planene. Dette vil også være positivt for eventuelle rødlistede bunndyrarter og fossefall.

Omløpsventil

Ved driftstans på kraftstasjonen vil kun restfeltet nedstrøms inntaksdammen og pålagt minstevannføring bidra til vannføringen i elva nedenfor. En hurtig reduksjon av vannføringen nedstrøms kraftverket vil kunne medføre fare for stranding og dødelighet av yngel og ungfisk av ørret. Montering av omløpsventil i kraftverket vil i stor grad eliminere dette problemet og vil også være positivt for eventuelle rødlistede bunndyrarter og fossefall.

Reirplasser for fossefall

For å kompensere for sannsynlig bortfall av hekkeplasser for fossefall bør det etableres trygge reirplasser i form av rugekasse eller betonghylle ved kraftstasjonen og ved inntaksdammen.

Tilpasning av anlegget:

- Under stikking av eksakt trase for veg samt plassering av kraftstasjon, inntaksdam og vannveg må det tas hensyn til miljøverdiene i området, blant annet vegetasjon og landskap.
- Kabler og rør må graves ned der det er mulig. I den forbindelse er det viktig at den samme massen som graves opp brukes til tildekking. Biologisk sett er det gunstig at de stedegne artene får revegetere inngrepsområdet på en naturlig måte og at det ikke sås til med frøblanding.
- Det må ellers legges vekt på skånsom behandling av terreng og vegetasjon, blant annet er det viktig å bevare kantvegetasjonen langs elva.

Vi forutsetter ellers at en eventuell konsesjon vil inneholde standard vilkår for tema naturforvaltning.

Med hilsen

Tore Vatne (e.f.)
seksjonsleder

Lars Sæter
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi på e-post til:
Nordland fylkeskommune
Direktoratet for naturforvaltning
Leirfjord kommune
Forum for Natur og Friluftsliv i
Nordland
Reindriftsforvaltningen Nordland